

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

שיעור ט: שינוי זהות בשעת סכנה

במקרה ויהודי נמצא בסכנת נפשות, האם הוא יכול לשנות את זהותו כדי להינצל ממוות?¹
האם יש הבדל בסוג השינוי של היהודי, היינו שינוי בדיבור, במלבוש וכדו'?

א. אמירת 'גוי אני'

1. הצגת דברי הירושלמי

משנה עבודה זרה (פ"ב מ"א):

לא תתייחד אישה עמהן מפני שחשודין על העריות.

ולא יתייחד אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכת דמים.

? מה ההבדל בין איסור האישה להתייחד עם גויים, משום חשד עריות, לבין איסור האיש להתייחד עימם משום שפיכות דמים, וכי אין חשש של שפיכות דמים בייחוד אישה עם גויים?

! בירושלמי מובאות שתי תשובות לשאלה זו, והבאנו את פרשנותו של הפני משה -

ירושלמי (עבודה זרה פ"ב ה"א):

ואין האישה בכלל שפיכות דמים? אמר רבי אמי, תיפטר בבריהא.

חזקה ואינה מפחדת מהם, וקמ"ל דאפילו הכי משום עריות חיישינן שמא תתפתה.

אמר רבי אבין, ואפילו תימר יכולה אישה להטמין את עצמה ולומר גויה אני, ואין האיש יכול להטמין עצמו ולומר גוי הוא.

ואפילו בסתם אישה היא אינה עלולה כ"כ לשפיכות דמים, שיכולה היא להטמין עצמה ולומר נכרית אני, משא"כ באיש שהכל מכירין אותו שהוא יהודי בפאת הראש ובפאת הזקן.

אור זרוע (ח"ד פסקי עבודה זרה סימן קמג): "מפני שמילתו מוכחת שהוא יהודי"².

¹ בשיעור זה נבקש להתמקד במקרים של הצלה בחשש פיקוח נפש, אך יש לציין למקרים שאינם במסגרת פיקוח נפש, והפוסקים אסרו לומר 'גוי אני', ראו: **הרב ישראל מאיר הכהן** (נדחי ישראל, פרק ו): "והנה שמעתי שיש אנשים בארצות הרחוקות שמבטלין מצוות תפילין מפני שנוסעים בכפרים אצל נכרים להשתכר במקומות שאינם דרים שם יהודים, ומכחישים לפניהם כלל שהם יהודים, כדי שלא ירחיקו אותם מפני שנאתם ליהודים, ועל כן אינם מניחים תפילין, כדי שלא יכירו בהם... הנה עצם אמירתו שהוא אינו יהודי הוא איסור חמור מאד. ומפורש בשולחן ערוך (יו"ד סימן קנז), דאפילו בשעת סכנה גמורה אסור לישראל לומר שהוא עכו"ם, דהוא בכלל מודה לדתם וכופר בעיקר, שמחוייב ישראל למסור נפשו על זה, אם לא שאינו אומר זאת להדיא, ורק העכו"ם בעצמו טועה בו, מותר בשעת סכנה". לגבי פטור ממיסים, ראו: **שו"ת בצל החכמה** (ח"א סימן נא): "במעשה שאירע בקהילתכם באחד שהעמיסו עליו לישא במשא הקהל מס גדול לפי דעתו, על כן כדי להיפטר מזה הלך אל הערכאות והצהיר שם שהנו בן בלי דת... וחתם עצמו על זה בחתימת ידו ונפטור ע"י זה מתשלומי מיסי הקהל, וכעת רצונו לשוב אל קהילתכם ולהתפשר בדבר תשלום המיסים, והנך מסתפק ושואל אם צריך הוא לטבול ולקבל דברי חברות כדי המבואר בשולחן ערוך (יו"ד סימן רסח) דישראל מומר שעשה תשובה יש לו לטבול מדרבנן ולקבל דברי חברות, והכא נמי כן היא כיון שיצא מדת יהודית. או דילמא, כיון שלא המיר דתו לדת אחרת לא שייך ביה הך דינא... נלענ"ד פשוט כי אין חילוק בין אומר בהדיא עכו"ם אני או שאומר רק שאינו יהודי". להרחבה, ראו: **תחומין** (חלק לא עמוד 440-453); **הרב יחזקאל יעקבסון** (שינוי זהות במקום פיקוח נפש), המעיין טבת תשע"א עמוד 11-20.

² כ"כ **פלפולא חריפתא** (על הרא"ש עבודה זרה פ"ב סימן ד אות ב): "שמא יראוהו מהולי".

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

2. מחלוקת הפוסקים בביאור הירושלמי

כאמור, הירושלמי הביא שני הסברים מדוע יש הבדל בין איש לאישה. האם יש מחלוקת בין ההסברים? כלומר, האם להסבר הראשון אסור לאישה לומר 'גויה אני' ולהסבר השני יכולה לומר כך, או שמא אין מחלוקת ואסור לאישה לומר כך בכל אופן?

• רא"ש: אסור לומר

לדעת הרא"ש, אין מחלוקת בין ההסברים, ולכל ההסברים אסור לומר 'גוי אני'. לדבריו, אין כוונת הירושלמי להתיר לאישה לומר 'גויה אני', אלא הכוונה שאף אם תעבור על ההלכה ותאמר 'גויה אני', מכל-מקום יהיה לה אסור להתייחד עם גויים משום שפיכות דמים -

רא"ש (עבודה זרה פ"ב סימן ד):

ירושלמי, יכולה האישה להטמין עצמה ולומר עובדת כוכבים היא והאיש אינו יכול להטמין עצמו - אין לדקדק מכאן שיהא מותר לישראל לומר עובד כוכבים הוא כדי שלא יהרגוהו, דודאי כופר בעיקר הוא, דכיון שרוצין להורגו אם לא יהפוך לדתם ויהיה עובד כוכבים כמותם, ודאי כשאומר עובד כוכבים הוא הודה לדתם וקיבל עליו אלוה שלהן.

וההיא דירושלמי הכי פירושו, ותיפוק ליה משום שפיכות דמים, ומשני מילתא דפסיקא נקט דאפשר דזימנין דליכא שפיכות דמים אי אמרה עובדת כוכבים אני. ולא שיהא מותר לעשות כן. ולהכי נקט טעמא דעריות, דאפילו אם תאמר עובדת כוכבים היא יבואו עליה.

• אור זרוע, תרומת הדשן והגר"א: מחלוקת הסברים

לשיטה זו יש מחלוקת בין שני ההסברים בירושלמי - לדעת ההסבר הראשון בירושלמי, אסור לאישה לומר 'גויה אני', לעומת ההסבר השני המתיר לה לומר כן. כמו"כ ביחס לאיש - להסבר השני, באופן עקרוני מותר לו לומר 'גוי אני' כדי להינצל ממוות, אלא שבאופן מעשי הדבר לא יועיל לו כי יזהו אותו שהוא יהודי

אור זרוע (ח"ד פסקי עבודה זרה סימן קמג):

ירושלמי, ואין האישה בכלל שפיכות דמים. אמר רבי מנא, תיפתר בבריאה, פירוש שיכולה לסבול התשמיש שבאים עליה ואינם הורגין אותה. אמר רבי בון, אפילו תימר בתשה, פירוש שאינה יכולה לסבול התשמיש אפילו הכי אין לה לירא משפיכות דמים למה יכולה היא להטמין עצמה ולומר גויה אני. ואין האיש יכול להטמין עצמו ולומר גוי הוא, פירוש מפני שמילתו מוכחת שהוא יהודי.

ובהא פליגי, דרבי מנא סבר אסור לאדם לומר לגויים שהוא גוי כדי להציל עצמו שלא יהרגוהו, ורבי בון סבר שמותר.

שו"ת תרומת הדשן (סימן קצו):

אם יכירוהו לאחר שעבר לפניהם יאמר להם נכרי אני, דהכי סבר רבי בון בירושלמי, ובאור זרוע... מייתי לה דמותר לומר נכרי אני מיראת מוות.

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

הגר"א (יו"ד סימן קנז ס"ק כ):

ירושלמי... דאמרינן שם יכולה לומר עובדת כוכבים דחק שם ברא"ש, אבל פלוגתא הוא בירושלמי שם רבי בון ורבי חגא... ובתרומת הדשן.

? מה סברות המחלוקת בין שני ההסברים בירושלמי?

3. פסיקת ההלכה

שולחן ערוך (יו"ד סימן קנז סעיף ב): "אסור לאדם לומר שהוא עובד כוכבים כדי שלא יהרגוהו".

? מדוע אסור ליהודי לומר 'גוי אני' במצב של פיקוח נפש, הרי אמרה התורה: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקְתֵי נְאֻם מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאֲדָם וְחֵי בָהֶם"³?

! אמירת 'גוי אני' כלולה באיסור הודאה בעבודה זרה,⁴ עליה נאמר ייהרג ואל יעבור -

רא"ש (עבודה זרה פ"ב סימן ד):

דודאי כופר בעיקר הוא, דכיון שרוצין להורגו אם לא יהפוך לדתם ויהיה עובד כוכבים כמותם, ודאי כשאומר עובד כוכבים הוא הודה לדתם וקיבל עליו אלוה שלהן.

טור (יו"ד סימן קנז):

אסור לאדם לומר שהוא עכו"ם כדי שלא יהרגוהו, דכיון שאומר שהוא עכו"ם הרי מודה לדתם וכופר בעיקר.

לפי זה, לשיטת הסוברות שיש מחלוקת בירושלמי - סברת המתירים היא, שאין אמירת 'גוי אני' מהווה קשר ישיר לעבודה זרה ואין באמירה בלבד הודאה בעבודה זרה.

³ **ויקרא** (יח, ה). ראו גם: **סנהדרין** (עד ע"א): "נימנו וגמרו בעלית בית נתזה בלוד, כל עבירות שבתורה אם אומרין לאדם עבור ואל תיהרג - יעבור ואל ייהרג, חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים"; **רמב"ם** (הל' יסודי התורה פ"ה ה"א-ה"ב): "כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצוות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל ייהרג, שנאמר במצוות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות בהם... במה דברים אמורים, בשאר מצוות חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכת דמים".
⁴ ראו גם: **שו"ת תרומת הדשן** (סימן קצו): "צריך לדקדק יפה בדברים הללו שלא יהא נראה כמודה בעבודה זרה, שכל המודה בה כאילו כופר בכל התורה כולה".

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

ב. אמירה בעלת משמעות כפולה

1. הסוגיה במסכת נדרים

במסכת נדרים מבואר שמותר לשנות דבריו ולומר 'עבדא דנורא אנא' כדי להבריח את המכס⁵ -

בבלי נדרים (סב ע"ב):

אמר רבא: שרי ליה לצורבא מרבנן למימר עבדא דנורא אנא לא יהיבנא אכרגא.
מאי טעמא? לאברוחי אריא מיניה קאמר.

ר"ן (שם ד"ה עבדא):

עבדא דנורא אנא - עבד לאיש שהוא כהן לעובדי האש שעבדיו פטורין מכרגא.
ולא הוי כמודה בעבודת כוכבים, דמוכחא מילתא דלא אמר הכי אלא לאפטורי מכרגא.
וכי קאמר צורבא מרבנן, רבותא קאמר דאפילו צורבא מרבנן שרי ליה למימר הכי, דהן סבורים לעבודת
כוכבים והוא ליבו לשמיים, כדכתיב ה' אלהיך אש אוכלה הוא.

רמ"א (יו"ד סימן קנז סעיף ב):

ואע"ג דאסור לומר שהוא עובד כוכבים, מכל-מקום יוכל לומר להם לשון דמשתמע לתרי אפיין, והעובדי
כוכבים יבינו שהוא אומר שהוא עובד כוכבים, והוא יכוון לדבר אחר.⁶

2. מחלוקת הראשונים בהיקף ההיתר - סיבת איסור אמירה מפורשת

נחלקו הראשונים בהיקף ההיתר לומר אמירה בעלת משמעות כפולה, ומתוך דבריהם ניתן ללמוד על סיבת האיסור
לומר אמירה מפורשת

• היתר לכולם - חילול השם

לשיטה זו, סיבת האיסור לומר 'גוי אני' היא משום חילול השם, סיבה השייכת יותר בתלמיד חכם, שנגרם יותר חילול
השם כאשר הוא עושה כן. אך מכך שהותר לתלמיד חכם לומר אמירה בעלת משמעות כפולה ואין בכך חשש לחילול
השם, כל-שכן שמותר לכל אדם לומר אמירה כזו -

רשב"א (נדרים סב ע"ב ד"ה גמ' אמר):

וצורבא מרבנן דקאמר, אפילו צורבא מרבנן קאמר וכל שכן אדם אחר, דאפילו בצורבא מרבנן ליכא משום
חילול השם.⁷

⁵ הראשונים נחלקו האם בכל עבודה זרה יכול לומר כן, או רק בכזו העובדת לאש, ראו: **קרו אורה** (נדרים סב ע"ב ד"ה גמ' שרי).

⁶ ראו: **גר"א** (יו"ד סימן קנז ס"ק כב) שהמקור לפסק זה הוא מדברי הסוגיה בנדרים.

⁷ כן סברו: **ר"ן** (נדרים סב ע"ב ד"ה עבדא); **משמעות הרמ"א** (יו"ד סימן קנז סעיף ב) שלא חילק, אך ראו: **ש"ך** (יו"ד סימן קנז ס"ק יח).

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

• היתר רק לתלמיד חכם - כמודה ונמשך לעבודה זרה

לשיטה זו, סיבת האיסור לומר 'גוי אני' היא משום שמא יימשך אחרי עבודה זרה ויודה בה. חשש זה קיים יותר בכל אדם, שיש חשש שמא ימשך לעבוד עבודה זרה. לפיכך, אמירה בעלת משמעות כפולה הותרה רק לתלמיד חכם ולא לכל אדם, כי ביחס לכל אדם יש חשש להימשכות אחרי עבודה זרה גם באמירה כפולה, משא"כ בתלמיד חכם.

רא"ש (נדריס סב ע"ב ד"ה לצורבא):

לצורבא מרבנן דלא חיישינן שמא יתפקר לזלזל יותר, התירו לו לומר שהוא עבד של המשרתים העובדים עובדת כוכבים.⁸

« בכך הרא"ש לשיטתו בסיבת איסור אמירת 'גוי אני' -

רא"ש (עבודה זרה פ"ב סימן ד):

דודאי כופר בעיקר הוא, דכיון שרוצין להורגו אם לא יהפוך לדתם ויהיה עובד כוכבים כמותם, ודאי כשאומר עובד כוכבים הוא הודה לדתם וקיבל עליו אלוה שלהן.

3. שימוש בלשון בעלת משמעות כפולה בעת סכנת נפשות

אולם ניתן לומר שגם לשיטת הרא"ש שמתיר רק לתלמיד חכם לומר אמירה בעלת משמעות כפולה ואוסר זאת לכל אדם, היינו דווקא במקרה בה עוסקת הסוגיה בנדריס בדיני ממונות בהעברת בהעברת המכס, אך במקום של חשש פיקוח נפש יהיה מותר לכל אדם לומר אמירה בעלת משמעות כפולה -

ש"ך (יו"ד סימן קנז ס"ק יח):

לשון דמשתמע לתרי אפי - היינו משום סכנת נפשות... אבל משום ממון כגון ליפטר מן המכס או מס נראה דעת הרב דאסור. וכ"כ מהרש"ל (ים של שלמה, בבא בתרא פ"י סימן יט) דדוקא משום סכנת נפש שרי, הא לאו הכי אסור.

• דוגמאות לאמירה בעלת משמעות כפולה

~ **תורת חיים** (עבודה זרה יז ע"ב ד"ה ע"כ נראה לפרש):

אע"ג דאסור לומר שהוא עובד כוכבים ומזלות, מכל מקום יוכל לומר להן לשון דמשתמע לתרי אפי. וכבר שמעתי על גדול אחד מן הקדמונים ששאלוהו בשעת הגזרה אם יהודי הוא, והשיב להן כן יו"ד, כסבורים דיו שמישיב להן בלשון אשכנז שאינו יהודי [ק"יין יו"ד] וניצול.

~ **שו"ת משנה הלכות** (ח"ט סימן קע):

רק שאם ישאלוהו אם הוא יהודי או לא אז אסור לו לומר שאינו יהודי, אלא מותר לו לומר מילתא דמשתמע בתרי אנפי... ודכירנא כד הוינא בקאנצענטרעשאן קעמפ בבוכענוואלד והיה שם סעלעקציע שבוע אחת קודם השחרור ובאו אלי ושאלו אותי האם אני יהודי, כי התחבאתי בין החולים שם ובין המתים. ונזכרתי אז

⁸ ראו גם: **ש"ך** (יו"ד סימן קנז ס"ק יח).

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

מדברי החו"י⁹ שכתב שאם ישאלוהו אם הוא יהודי יכול לומר בלשון אשכנז כן יודע שמשמע בלשון שאינו יהודי ובלשון קודש משמע כן כלומר שכן הוא יהודי. ואמרתי ג"כ מילתא דמשתמע בתרי לישני, והיה ה' בעזרתי וניצלתי בעזה"י.

~ רישום שם של גוי בתעודות זהות

כאשר יהודי מעוניין להנפיק תעודת זהות בשם של גוי כדי להינצל, הוא צריך לומר את הגזע-הלאום הגוי, דבר הכרוך באמירת 'גוי אני'.

הרב אפרים אשרי התיר זאת בתנאי שכאשר יישאל היהודי ללאום שלו, הוא יאמר זאת בלשון המשתמעת לשתי פנים -

שו"ת ממעמקים (ח"ד קונטרס מעמק הבכא, שאלה ד):

נשאלתי בגטו קובנה - ישראל שיש לו שם משתמע כשם העכו"ם... ויש לו פספורט כזה עוד מקודם המלחמה וכעת מפני הסכנה רוצה לכתוב בתוכו גם האותיות ר.ק שהוא ראשי תיבות האמונה שלהם, רומיש קטאליש (רומי קאטולי), למען שיחשבו עליו שהוא עכו"ם, האם יש בזה איסור של מודה בעכו"ם?... בנידון דידן אפשר לומר דמותר, כמו שראיתי בספר **תורת חיים**... ולפי זה אפשר לומר ג"כ שהיהודי יכול בעת כתיבת האותיות ק.ר בפספורט שלו קיין רוימער, ואפשר להתיר לו בכונתו זו.¹⁰

4. רכישת תעודות זהות של גוי

4.1 המחלוקת בימי השואה

בתקופת השואה נאלצו היהודים למצוא לעצמם דרכי הצלה שונות ומגוונות.

אחת הדרכים הייתה לרכוש תעודות זהות מזויפות של גויים.

במקרה כזה אין צורך באמירה כמו ברישום של תעודה, שכן מדובר על רכישה של תעודה מזויפת והצגתה ללא כל אמירה.

בעניין זה נחלקו הפוסקים שהיו בשואה

• **האוסרים** - רכישת תעודת זהות בעלת שם של גוי הרי כמו אמירה 'גוי אני', שכן הסיבה לאיסור אמירת 'גוי אני' היא כמודה בעבודה זרה, וגם ברכישת תעודה והצגתה יש כהודאה בפני עבודה זרה

~ **שו"ת ממעמקים** (ח"ד סימן יב) - הרב אפרים אשרי נשאל אחר השואה אודות אדם, שבימי השואה רכש לו ולמשפחתו תעודות זהות של גויים. לדברי האיש, הוא לא השתמש בתעודות אלו אלא הצליח להסתתר אצל גוי שידע שהוא יהודי. השאלה, האם יש לו דין מומר ועליו לטבול כדין מומר המעוניין לחזור לחיק היהדות?¹¹

⁹ כנראה צריך לומר 'תורת חיים'.

¹⁰ **שו"ת ישכיל עבדי** (ח"ו יו"ד סימן א): "יש מקום היתר באם יאמר לשון דמשתמע לתרי אנפי, כמו שכתב רמ"א... והוא הדבר גם כאן בתעודת זהות, כאשר ישאל אותו הרושם על הגזע שלו, יאמר דברים הנשמעים לתרי אנפי, שיבין מהם שהוא אינו יהודי, והוא יתכוון בליבו לדבר אחר, על דרך הנאמר בגמרא עבדא דנורא אנא". ראו גם: **בינת נבונים** (עמוד 99) מה שסיפר אברהם מאיר גלנצר על חתנו של האדמו"ר ממונקאטש, הרב ברוך רבינוביץ, שהגה רעיון להנפיק תעודות גויים עליהם יהיה כתוב ק.ר ועליהם יחתמו יהודים שייכנסו להונגריה ובכך יינצלו.

¹¹ ראו: **רמ"א** (יו"ד סימן רסח סעיף יב): "ישראל מומר שעשה תשובה, אין צריך לטבול, רק מדרבנן יש לו לטבול ולקבל עליו דברי חבירות בפני שלושה".

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

הרב אשרי קבע, שבאופן עקרוני מי שרוכש תעודת זהות שזהותו בה היא של גוי ועושה בה שימוש, הוא כמומר: "יש עליו דין מומר ומוטל עליו עכשיו לטבול ולקבל דברי חברות", והסיבה לכך היא: "הוי כאילו הוא אומר מפורש שהוא נכרי, ואינו דומה למשנה מלבשו שלא יכירוהו שהוא יהודי".

אך מכל-מקום במקרה המדובר, כיון שהוא לא השתמש בתעודה, הוא לא צריך טבילה: שלא הוצרך להשתמש אף פעם בתעודות הללו, ובפרט שכל התנהגותו התנהג כבן ישראל לכל דבריו, בוודאי יש להקל עליו ולא להזקיקו טבילה וקבלת דברי חברות כאילו היה מומר ח"ו.

~ גם מדברי האדמו"ר מצאנז, הרב יקותיאל יהודה הלברשטאם, נראה שהוא משווה בין אמירת 'גוי אני' האסורה לבין רכישת תעודות זהות שיש בה שם של גוי -

שפע חיים (ח"ב בראשית עמוד רס; תורה ומועדים ח"א עמוד ד):

אבל אם שואלים אותו אסור לו לומר שאינו יהודי... נקטינן כדברי השולחן ערוך דהוי בגדר אביזרייהו דעבודה זרה ובכלל בכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך. ולכן בשנות הזעם אמנם היו כאלו שעשו לעצמם תעודות בשמות גויים, וע"י זה ניצולו ונשארו בחיים. אבל מבינינו איני מכיר אף אחד שהיה עושה דבר כזה, ורוב היהודים הלכו ברצון למוות בטוח, ולא רצו להציל עצמם באופנים כאלו.¹²

• המתירים

~ הרב מנשה קליין, שאף הוא היה ניצול שואה, הגיב לדברי הרב אפרים אשרי שטען שברכישת תעודות זהות של גוי יש לאדם דין מומר, ולדבריו מדובר על מצווה רבה להצלת נפשות -

שו"ת משנה הלכות (ח"ט סימן קע):

בעניין מי שעשה תעודת זיהוי לו ולמשפחתו בשעת המלחמה שהם גויים אי יש בזה איסור.

מע"כ ידי"נ הרב הגאון... אפרים אשרי שליט"א בעמ"ח ספרי שו"ת ממעמקים...

ולפענ"ד דלא מיבעיא דליכא בזה שום איסור לעשות תעודת זיהוי, אלא אדרבה מצווה איכא, דבזמן המלחמה הגדולה שהייתה סכנה מרחפת על כולנה מצווה רבה עשה להציל עצמו וכל משפחתו שאפשר מיד הרשעים ואלפים בני ישראל ניצלו באופן זה מאז ומלפנים ואין פוצה פה ח"ו ומצפצף, וגם גדולי ישראל וצדיקים כמה מהם ניצלו באופן זה כידוע לכל והמפורסם אין צריך ראייה.

ולא מיבעיא היכי דלא הראה התעודות כפי הנדון של כ"ג שליט"א דודאי ליכא איסור, אלא אפילו היכי דבאו הגויים ושאלו על ניירות והראה להם ניירות של אינו יהודי מכל-מקום ליכא בזה איסור לפענ"ד כל שלא אמר להם כלום אלא הראה להם הניירות של עכו"ם...

אלא דגדולה מזו נלפענ"ד, דאפילו אם היו שואלין אותו מה שמו ויש לו ניירות של עכו"ם, מותר לומר לו השם של עכו"ם שנכתב על הניירות וגם העיר אשר נולד בה שנכתב בהניירות מותר לו לומר.

¹² בדבריו הוא מתאר שהואשם ע"י עיתונאי אחד על כך שלא עשה מספיק להצלת אישתו ואחד-עשר ילדיו ברכישת תעודות כאלו, אך לטענתו הוא מעדיף להיות מאותם שמוסרים את נפשם על אמונתם.

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

4.2 דרכי היתר נוספות

לפנינו שתי סברות נוספות להיתר שימוש בתעודות זהות של גוי בימי השואה

א. התחזות לגזע 'ארי' אינה עבודה זרה

הרב שלמה דוד כהנא התכתב עם הרב יצחק הרצוג¹³ בנושא חליצה. המקרה הוא אודות אדם שאינו מעוניין לחלוץ לגיסתו משום שלדבריו הוא התחזה לגוי בימי השואה.

הרב כהנא מבקש להחיל עליו שם של מומר, בעקבות זאת שהוא ממשיך להחזיק בתעודה זו ולהתנהג כדרך של מומר: בדעתי נראה ליסוד חזק להחשיבו למומר מה שעוד מחזיק עצמו לאינו יהודי ע"י התעודה הארית, שעוד מחזיק עצמו להתפרסם בשם זה.¹⁴

הרב יצחק הרצוג (שו"ת היכל יצחק, אבהע"ז ח"ב סימן פט אות יא) טען שרוב הגויים בימינו אינם כגויים שהיו בעבר שעבדו עבודה זרה. לפיכך, בעבר כל אדם שהיה אומר 'גוי אני' הייתה זו הצהרה שהוא עובד עבודה זרה, אך כיום אין היתכנות וודאית שכל גוי הוא עובד עבודה זרה. לכן לדבריו, שימוש בתעודה זהות של גוי אינה גורמת לו לאדם להיות מומר, ואדם המציג עצמו כגוי באמצעות תעודת זהות אינו מומר -

לפי מיטב ידיעותי עשו את עצמם לאיריים לאו דווקא לנוצרים, וכלום אי-אפשר היה לאיריים להיות כופרים בעבודה זרה, אלא שאינם שייכים לגזע היהודי, ומשום זה בלבד איני יודע בביורר שנקראים מודים בעבודה זרה.

ומה שמפורש בשולחן ערוך וכו' שאני, שבימיהם לא היה במציאות גוי שאינו מודה בעבודה זרה, ואם לא היה מודה היו הורגים אותו, וכיון שאמר שהוא גוי הרי הודה בפיו בעבודה זרה, וכך הבין הגוי שהיה מוכן להורגו.

משא"כ בימינו שבוודאי היו כבר אז הרבה איריים טהורים, כלומר טמאים, שלא היו משתעבדים לדת, אלא שיש לומר שכיוון שרובם של הגויים השתייכו לדתם, הרי זה כמודה בדתם, ועדיין יש להתבונן בזה.

ב. תקופת השואה

~ לדעת הרב עובדיה הדאיה, יש להבחין בין ימי השואה לבין התקופות הקדומות, שכן בימי השואה לא מדובר על שעת השמד, שכן הגרמנים לא רצו להעביר את היהודים על הדת אלא רצו להרוג כל יהודי, אף שאינו דתי -

שו"ת ישכיל עבדי (ח"ו יו"ד סימן א אות יח):

השמידו לצערנו שישה מיליונים חפים מפשע, רק מפני שהם יהודים ולא מפני השמד, שאף מי שירצה להשתמד לא היו משחררים אותו, מכיון ששורשו יהודי. הנה בכגון זה ודאי דאין עליהם עוון אשר חטא בכל מה שעשו להציל עצמם ממיתה.

¹³ בתוך: **שו"ת היכל יצחק** (אבהע"ז ח"ב סימן פח-צא).

¹⁴ בתוך: **שו"ת היכל יצחק** (אבהע"ז ח"ב סימן פח אות א).

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

~ הרב יעקב אביגדור, שהיה ניצול שואה, טען כפי עקרון זה ובכך התייחס לרכישת תעודות זהות. לדבריו, רצונם של הגרמנים הוא להרוג כל יהודי באשר הוא ללא קשר לקיומו את התורה והמצוות, ולכן אין זו שעת השמד. יתרה מכך, ברכישת התעודות יש מסירות נפש, כי הגרמנים לא רצו שהיהודים ירכשו תעודות אלו, אלא ימשיכו לחיות בגטו -

שו"ת חלק יעקב (מבוא, עמוד 12-13):

בעת שעלתה בבית דין שלי השאלה ששאלו הרבה חרדים, אם מותר להם לקחת תעודות נוצרים, ולהתחבא בתור נוצרים, וכמו כן באו נערות מישראל ושאלו אם מותר להן להתחבא בבית נוצרים?... וישבנו לא אחת שעות שלמות, על מדוכה זו... היה הדין קשה, אולם כולנו הרגשנו שחיים אנו בתנאים אחרים לגמרי, ואין דין ייהרג ואל יעבור מתייחס כלל לתנאים כאלה שאנחנו היינו חיים בהם.

דין ייהרג ואל יעבור הוא באם בא שונא ישראל ודורש מאיש ישראל לעבור על עבודה זרה או על גילוי עריות, ואם לאו יהרוג אותו. אזי מחוייב הישראל ליהרג ולא לעשות רצון השונא. ובשעת השמד אף גזירת ערקתא דמסאני היה אסור לקבל מן השונא.

אבל אצלנו היה אחרת לגמרי. הגרמנים בשום אופן לא רצו שייקחו היהודים תעודות כאלה, ואסרו אף את השמד ממש בעונש מיתה. אדרבה אם היה היהודי חי בגטו, ולא מרד ולא התקומם, ועבד את עבודתו שהייתה מוטלת עליו, אז בימים האלה עדיין לא הוציאו אותו להריגה.

כן הייתה הפקודה, שבאם שימצאו איזה איש או אישה מישראל עם תעודות נוצריות, אחת דתו להמית מיד בלי שום משפט. ומעתה אם איזה יהודי, אף אחרי הפקודה הזאת, לקח לו תעודה נוצרית, הרי אדרבא דווקא עשייה זו היתה כרוכה במסירת נפש ממש. והכל רצו על תעודות כגון אלו, כדי שלא לציית את גזירת הגרמנים, וכדי למרוד על כל פנים בעובדא זו נגד רצון השונא. והיאך יכולנו אנחנו, הבית דין צדק, לפסוק שאסור לעשות כן?! ואז היינו אנחנו הבית דין צדק מחזקים את פקודת וגזירת הנאצים ימ"ש... ואם אף על פי כן היו מאורעות, יוצאים מן הכלל, שאיזה גוי לקח לו איזו נערה יהודית, והנערה הסכימה למעשה של מסירות נפש ולעבור על פקודת הגרמנים ולהתחבא, הרגישה אז נערה כזו רגש של גבורה והתקוממות, נגד רצון השונא. ואם היינו אנחנו אוסרים עליה מעשה זה, אזי היינו אנחנו פשוט מסייעים לגרמנים לבצע את חפצם וזממם.

ג. רכישת תעודת התנצרות

~ אינו דומה קניית תעודת התנצרות להיתר אמירה בעלת משמעות כפולה, שהרי בתעודת התנצרות ברור לגויים שהאדם שלפניה המיר דתו, ועתה חל עליו מצוות קידוש ה'.¹⁵

שו"ת ממעמקים (ח"א סימן טו):

שאלה: ביום א' ניסן תש"ב נשאלתי בגיטו קובנה אם מותר לו לאדם להציל את עצמו ע"י קניית תעודת התנצרות (טויפ שייך) ועל ידי זה תהיה לו האפשרות לברוח ליערות ולהצטרף לפרטיזנים...

¹⁵ יש להבחין בין קניית תעודת התנצרות לבין קניית תעודת זהות שבה רשום שהוא גוי. בשו"ת ממעמקים (ח"ד, קונטרס מעמק הבכא, שאלה ג) כתב להתיר מקרה זה שאינו דומה למה שכתב בשם הרמב"ם אודות קידוש השם: "הלא העכו"ם יודע שהוא אינו מודה בעכו"ם כלל, רק הוא עושה עצה ותחבולה להינצל על ידה, נמצא דעצם קניית הפספורט אין שום איסור". ויתכן לחלק בין תעודה המורה על כך שהוא גוי, כנ"ל, לבין תעודת התנצרות בה האדם מחוייב לקדש את השם כי היא מורה שהיה יהודי ויצא לעבודה זרה, כמו שכתב בתשובה להלן: "משמעות אחת יש לתעודת ההתנצרות והיא שבעל התעודה עזב ח"ו את צור מחצבתו והתכחש לעמו בהם בחר לו יה לסגולתו".

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

תשובה: דבר זה אסור שהרי כתב הרמב"ם (ספהמ"צ מצוות עשה ט):

שציוונו לקדש השם, והוא אמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל... ואע"פ שבא עלינו מכריח גובר יבקש ממנו לכפור בו יתעלה לא נשמע ממנו, אבל נמסור עצמנו למיתה ולא נתעהו לחשוב שכפרנו ואע"פ שליבנו מאמין בו יתעלה. וזאת היא מצוות קידוש השם המצוים בה בני ישראל בכללם... אבל בנידון דידן אינו כן, שהרי משמעות אחת יש לתעודת ההתנצרות והיא שבעל התעודה עזב ח"ו את צור מחצבתו והתכחש לעמו בהם בחר לו יה לסגולתו, דבר זה בודאי אסור אף שבלבו הוא מאמין באמונה שלימה בצור ישראל וגואלה, מכל מקום מצוה הוא על קידוש השם, וכמו שהבאתי בשם הרמב"ם ומצוה למסור עצמו למיתה ולא להתעות את הגויים שהוא כפר ח"ו באלקי ישראל...
תבנא לדינא, שאין שום היתר כלל בנידון דידן לרכוש תעודת התנצרות ושמד, אף שהוא חושב שע"י זה יצליח להינצל, אלא מצווה היא לקדש את שם השם, וכמו שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל.¹⁶

ד. שינוי לבוש

עד עתה עסקנו בשאלה האם מותר לאדם לומר במפורש או באמירה כפולה, אך האם מותר ליהודי להתחפש וללבוש בגדי גויים כדי להינצל ממוות, מעשה שאין בו אמירה?

שו"ע (יו"ד סימן קעח סעיף א): "אין הולכין בחוקות העכו"ם, ולא ילבש מלבוש המיוחד להם".¹⁷

אמנם בשעת השמד ייהרג ואל יעבור אפילו על שינוי מנהג לבוש, 'על ערקתא דמסאנא',¹⁸ אבל במקום של סכנת נפשות שאינו שעת השמד יש להתיר -

נימוקי יוסף (בבא קמא מ ע"א ד"ה בעקיפין):

ונראה לי, דוודאי אם גזרו שמד כדי להעביר על יהודי שלא ילבש לבושי עובדי כוכבים שייהרג אע"פ דלאו דשאר עבירות הוא לא תלכו בחוקות העכו"ם ובחוקותיהם לא תלכו, אפילו הכי ייהרג ואל יעבור כדאמרין על ערקתא דמסאנא שייהרג ואל יעבור.
אבל היכא שגזרו שייהרג כל הנקרא בשם יהודי על שאינו עובד עבודה זרה, וזה כדי שלא יכירוהו, מפני פיקוח נפש משנה מלבושו כמלבושם ובורח, מותר.

אחת הראיות שמביא הנימוקי יוסף לדבריו היא מהסוגיה בנדרים, שם הותר לאדם לומר דיבור בעל משמעות כפולה, ולכן כל-שכן במקרה של שינוי לבוש שאין בו דיבור והודאה בעבודה זרה -

ועוד לי ראייה בזה מהא דאמרין בנדרים... עבדא דנורא אגן... והתירו לפי שהצורבא מרבנן יודע לכוון בליבו כנגד הקב"ה שהוא אש אכלה. ומעתה ק"ו הוא להא.

¹⁶ כ"כ הרב יששכר שלמה טייכטאל (ירושת פליטה, סימן כז). יש להעיר עוד בעניין זה אודות מה שכתב בשו"ת ממעמקים (ח"ד שאלה כ) על קבלת אדם שהתחפש לגוי והיה לו תעודת התנצרות ולאחר המלחמה נשאלה שאלה האם יכול להיות מתקן סת"ם; וכן מה שכתב בשו"ת ממעמקים (ח"ה שאלה טו), האם ניתן לקבל אנשים כאלו ללא נזיפה, קבלות או תקנות; שו"ת מקדשי השם (ח"א סימן צב).

¹⁷ כ"כ טור (יו"ד סימן קעח).

¹⁸ סנהדרין (ע"ב); רש"י (שם ד"ה ערקתא): "שאם דרך הנכרים לקשור כך ודרך ישראל בעניין אחר, כגון שיש צד יהדות בדבר, ודרך ישראל להיות צנועים, אפילו שינוי זה שאין כאן מצוה אלא מנהג בעלמא יקדש את השם בפני חבריו ישראל".

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

בית יוסף (יו"ד סימן קנז אות ב ד"ה אסור לאדם):

במדרש רבה פרשת וישלח (פרשה פ"ב אות ח) איתא, שני תלמידים של רבי יהושע שינו עטיפתן בשעת השמד געג בהם איסטרטוס משומד אמר להם אם בניה של תורה אתם תנו נפשכם עליה, למה שניתם עטיפתכם. ואם אין בניה אתם וכו'. אמרו לו, בניה אנו ועליה אנו נהרגים. הרי מבואר, שגם כי רצונם ליהרג בשביל התורה עם כל זה היו רשאים לשנות מלבושיהן למלבוש עכו"ם שמא לא יכירו ולא ימיתום. מבואר הוא, דלא מהני שינוי העטיפה אלא לשמא לא ישאלום מאיזה דת הם, אבל אם ישאלום אסור להם לומר שהם גויים.

שולחן ערוך (יו"ד סימן קנז סעיף ב):

אסור לאדם לומר שהוא עובד כוכבים כדי שלא יהרגוהו. אבל אם כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי משנה מלבושו בשעת הגזרה, מותר כיון שאינו אומר שהוא עובד כוכבים.

סיכום - מותר לשנות את לבושו ללבוש הגויים כדי להינצל ממוות, משום שמקרה כזה יותר קל מאמירה בעלת משמעות כפולה שמותר, כי כאן אין אמירה והודאה בעבודה זרה,¹⁹ ואף אין כאן חילול ה' משום שאינם מכירים אותו שהוא יהודי.²⁰

ה. ענידת שתי וערב

? האם מותר לענוד שתי וערב כדי להינצל ממוות?

• אסור - משום שהוא מעשה

שו"ת ממעמקים (ח"ד קונטרס מעמק הבכא, שאלה ג):

נשאלתי בגטו קובנה, אם מותר לברוח אצל כומרי עכו"ם ולהיות אצלם בתור גוי ולעשות ככל מעשיהם משפה ולחוץ, כגון לשאת השתי וערב ולילך לבית התיפלה וכו', האם הוא בזה כמודה בעכו"ם?...
ב"ט²¹ מבאר שבאם לא יעשה שום מעשה רק בשב ואל תעשה, אין זה אלא הרחקת הנזק ומותר בפיקוח נפש. נמצא מבואר, שמותר לברוח לבית עכו"ם וגם לעבוד אצל עכו"ם ולהינצל ע"י זה רק בשב ואל תעשה שלא יעשה כמעשיהם וגם לא יאמר שהוא גוי. אבל בקום ועשה... לשאת השתי וערב מבואר דאסור.

? בדבריו הוא מסתמך על דברי ה"י שחילק בין יקום ועשה לישב ואל תעשה'.

¹⁹ כעין זה, ראו: ב"ח (יו"ד סימן קנז אות ז) ביחס להיתר למקורבים למלכות ללבוש בגדי גויים, משום: "דלשון ובחוקותיהם לא תלכו לא משמע אלא שרוצה להידמות ולנהוג כמותם שנראה שמודה לדתם... אבל מי שאין דעתו להתדמות להם אלא שצריך ללבוש כמלבושיהם ולדמות להם כדי שלא יהיה לו גנאי אם לא ידמה להם, דבר זה לא אסרה תורה ולא עליו קאי הלאו".

²⁰ ראו גם: **שו"ת תרומת הדשן** (סימן קצו): "והא דאסור לשנות אפילו ערקתא דמסאנא, היינו דווקא כשמכירים בו שהוא יהודי ורוצים לכופו שישנה מידתו מנהג יהודים, חייב למסור את עצמו שלא יחלל השם, אבל כשעושה את עצמו כנכרי כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי ליכא חילול ולא מידתי"; **ש"ך** (יו"ד סימן קנז ס"ק יז).

²¹ **ט"ז** (יו"ד סימן קנז ס"ק יא).

שיעורים בפיקוח נפש והצלה

נתנאל אוירבך

אך מההיתר ללבוש בגדי גויים בעת סכנת נפשות, ואין בכך הודאה בעבודה זרה וחילול ה', הרי שגם יהיה מותר לענוד שתי וערב, שכן בשני המקרים יש עשייה ומכל-מקום מותר.

? יתרה מכך, רוב הפוסקים סוברים ששתי וערב אינו עבודה זרה אלא אות זיכרון בלבד.²²

• מותר - כשם שמותר ללבוש מלבושי עכו"ם להינצל בעת סכנה

שו"ת ישכיל עבדי (ח"ו יו"ד סימן א אות יב):

אם היה הדבר דהישראל תלה כזאת צווארו בסתם מבלי שיגיד בפיו שהוא לא יהודי להציל עצמו, הרי הדר דיניה כשאר מלבושי העכו"ם... שכתב הרמ"א ושיש בו שמץ עכו"ם והתירו במי שהוא קרוב למלכות או במקום סכנה. והרי עינינו הרואות מעשים בכל יום שהמלך עונד לאיזה מגדולי המדינה ומכלל גם לגדולי ישראל אפילו, אותות כבוד לשם הכרה של כבוד ופאר להרב ולעדו ויש בה שתי וערב, ובכל זאת הם עונדים אותה לעת הצורך מיראת המלכות שהוא כפגיעה בכבוד המלכות אם לא יענוד אותה בזמן הרשמי.²³

הוא מביא ראיה לדבריו מההיתר של **השולחן ערוך** (יו"ד סימן קעח סעיף ב): "מי שהוא קרוב למלכות וצריך ללבוש במלבושיהם ולדמות להם, מותר בכלי".

בטעם ההיתר כתב **הב"ח** (יו"ד סימן קעח):

דלשון ובחוקותיהם לא תלכו לא משמע אלא שרוצה להידמות ולנהוג כמותם שנראה שמודה לדתם... אבל מי שאין דעתו להתדמות להם אלא שצריך ללבוש כמלבושיהם ולדמות להם כדי שלא יהיה לו גנאי אם לא ידמה להם, דבר זה לא אסרה תורה ולא עליו קאי הלאו.

ענידת שתי וערב של הראי"ה קוק והרב יעקב מאיר

הראי"ה קוק²⁴ והרב יעקב מאיר²⁵ קיבלו מדליה בצורת שתי וערב מאת הממלכה הבריטית, וענדו אותה כאשר ביקרו אצל הנציב העליון ואף הצטלמו עמה.

שו"ת יחווה דעת (ח"ג סימן סה):

וידוע ומפורסם מעשה רב בזה, שהגאון הראשון לציון רבי יעקב מאיר זצ"ל, קיבל מדליית זהב בצורת צלב, והיה עונדה על חזהו לכבוד ולתפארת בעת שהיה מבקר אצל הנציב העליון ואף הצטלם עם המדליה הזאת. ואין ספק שהסתמך על דברי הפוסקים הנ"ל.²⁶

²² **שו"ת תרומת הדשן** (סימן קצו); **רמ"א** (יו"ד סימן קמא סעיף א): "אותן שתולין בצוואר לזיכרון לא מקרי צלם, ומותר". ראו עוד בעניין זה: **שו"ת יחווה דעת** (ח"ג סימן סה).

²³ כ"כ **שו"ת שואל ומשיב** (קמא ח"ג סימן עא) להתיר לבוש שתי וערב לכבוד המלך. **בשו"ת לב חיים** (ח"ג סימן ק) כתב שניתן ללבוש את הצלב בעת ההכרח בעת שנכנס למקום, מאחר שאם לא ישאנה להתכבד בה יש בדבר משום איבה; **שו"ת מהרש"ם** (ח"ד סימן יב) התיר מפני שאין בזה עבודה זרה רק אות כבוד מהמלך. אך ראו: **שו"ת הרב עזריאל הילדסהיימר** (ח"א יו"ד סימן קעט) שאסר על פרנס שקיבל מדליה ובה שתי וערב ורצה להתפלל כך בבית הכנסת, ולהחזיק כך גם ספר תורה.

²⁴ הראי"ה קוק, שימש כרב הראשי לארץ ישראל יחד עם הרב יעקב מאיר, והם קיבלו מדליה כזו לאות כבוד מהנציב העליון מטעם המלך ג'ורג' החמישי. מכתב ההוקרה של הנציב העליון הרברט סמואל ותמונתו של הראי"ה קוק עם האות, מופיעים בספר **האיש נגד הזרם** (ליד עמוד רמא); **מלאכים כבני אדם** (עמוד 146). בצילום נראה הראי"ה קוק שהוא מסתיר במעט חלק מן המדליה. הראי"ה קוק אף הודה למברכיו על קבלת האות, ראו: **אגרות הראיה** (ח"ד עמוד קסד), וכן הודה למלך אנגליה עצמו על האות (שם, עמוד קעז).

²⁵ תמונה של הרב יעקב מאיר מופיעה בספר **האיש נגד הזרם** (ליד עמוד ר); **מלאכים כבני אדם** (עמוד 93).

²⁶ ראו גם: **שו"ת יין הטוב** (ח"א יו"ד סימן יא) שהתייחס למקרה של הרב יעקב מאיר, כאשר אחד מבני קהילתו בבגדד עלה לארץ ישראל וראה כך את הרב מאיר וצעק לפניו על כך שזו עבודה זרה, והרב יצחק נסים בתשובתו שם מסיק שיש להאמין לאותו אדם שראה את הרב יעקב מאיר עונד את המדליה הזו, ויש להניח שעשה כן רק בעת הליכתו לשרי ממשלה או בעת הכרח.

שיעורים בפיקוח נפש והצלה
נתנאל אוירבך

1. סיכום

המקרה	הדין	הנימוק
אמירה מפורשת 'גוי אני'	אסור	רא"ש: חשש שמא יימשך ויודה לעבודה זרה. רשב"א: חילול ה'.
אמירה בעלת משמעות כפולה	מותר	גם האוסרים לומר כך לתלמיד חכם, יודו במקרה של פיקוח נפש.
רכישת תעודת זהות	אסור	מודה בעבודה זרה, כאמירת 'גוי אני'
	מותר	הצגת תעודות ללא אמירה; גויים כיום אינם עובדי עבודה זרה
רכישת תעודת התנצרות	אסור	חילול ה' בכך שיודעים שהוא יהודי שהתנצר. שונה מקניית תעודת גוי, שם אין חילול ה'.
שינוי לבוש	מותר	אין חשש שמא יימשך אחרי עבודה זרה, כי אין כאן אמירה מפורשת. וכן אין חשש חילול ה', כי אין מכירים אותו.
ענידת שתי וערב	אסור	מעשה אקטיבי.
	מותר	דומה ללבישת לבוש גוי שמותר.